

ва та прив. способу присвоєння, а в суперечності між кількісним зростанням капіталізму і його якісною деградацією. Подолання цієї соц. недосконалості фр. політолог пов'язує з перспективою ліберального соціалізму, який виникає на певній стадії сусп. еволюції повільним, майже непомітним шляхом при максим. використанні тих можливостей, які технодемокр. установи відкривають у справі служіння «заг. інтересу». Піднесення політ. техноструктури на практиці знецінює старання тих груп, які зацікавлені в досягненні ефективного управління за допомогою раціон. бюрократії в її веберівському розумінні. Але в яких би формах сьогодні демократія не здійснювалася, це ще не справжня демократія. Справжня демократія, підкреслює М. Дюверже, – це щось ін. Вона визначається через «свободу для народу і для кожної частини народу». (М. Требін)

ТЕХНОКРАТІЯ (грец. τέχνη – майстерність і κράτος – влада) – 1) спеціалісти технічної галузі, носії науково-технічних знань, вищі функціонери промислового вир-ва і держ. апарату; 2) тип держ. устрою, в якому екон. і політ. влада належить технічним спеціалістам або контролюється ними. Технократичний напрям сусп.-політ. думки стверджує: техніка посідає визначальну роль у сусп. житті; лише індустріалізація здатна в раціон. спосіб урегулювати і вдосконалювати життя сусп-ва та особистості; влада в постіндустріальному, інформ. сусп-ві від політиків і власників має перейти до технократів, технічної інтелігенції. Теорет. основою Т. є «технологічний детермінізм» – визнання автономності, незалежності тех-

нічного середовища від політ. і соц. факторів, твердження про первинність технічного прогресу і вторинність соц. Технократичні концепції, виходячи із зростання значущості ролі науки і техніки в житті сусп-ва, базуються на ідеї можливості використання принципів науково-технічної раціональності, носіями якої є інженери, менеджери, експерти, у керуванні соц.-політ. процесами і недооцінці морально-ціннісних вимірів політики. Прийняття політ. рішень без урахування точок зору технічних експертів, скероване лише політ. мотивами, спричинює некомпетентність. У держ. установах повинні переважати фахівці з різних профес. галузей, що має забезпечити високу ефективність та об'єктивність прийняття рішень і рекомендацій з екон., політ. і соц. питань. Зародки Т. містяться в сократівсько-платонівській концепції «правління тих, що знають», наукократичних ідей Ф. Бекона, А. Сен-Сімона, О. Конта. «Батьком» Т. вважають амер. економіста Т. Веблена, який у 1920-х рр. у зв'язку із наростанням невідповідності темпів технічних змін та форм. орг-ції сусп. життя аналізує процес оволодіння науково-технічними спеціалістами владних функцій, а також залежність від їх спец. знань усього сусп-ва. Усі наступні теорії Т. (Р. Арона – єдиного індустріального сусп-ва; Дж. Гелбрейта – нового індустріального сусп-ва; Д. Белла – постіндустріального сусп-ва; Е. Тоффлера – надіндустріального сусп-ва, а також Зб. Бжезінського, Г. Кана, Г. Турена та ін.) розрізняються за характеристикою певної стадії науково-технічного прогресу та збігаються в гол. – проголошують суч. техніку та технологію осн. причиною

всіх сусп. змін, визнають науково-технічний прогрес значущим фактором не тільки ефективності матеріального вир-ва, а й процесів у дух. сфері сусп. життя. (О. Стасевська)

ТЕХНОЛОГІЇ ВІБОРЧІ (грец. τέχνη – майстерність і λόγος – слово, вчення, знання, наука) – інтелектуально спроектовані алгоритми дій суб'єктів виборчого процесу та їх комунікаторів, спрямовані на отримання необхідної підтримки у вигляді голосів виборців. **Т. в.** є сукупністю політико-організаційних, інформ., пропагандистських та ін. дій з метою приведення до влади певного політика, групи політиків, політ. сили чи їх коаліції. У широкому розумінні **Т. в.** є складовою частиною політ. технологій. Здійснити чіткий, однозначний розподіл між категоріями «політ. технології» та «виборчі технології» можна тільки формально. Застосування **Т. в.** розпочинається з офіц. початком електоральної кампанії, який визначається нац. виборчим законодавством, і завершується одночасно з формальним оголошенням результатів виборів. Проте хронологічні рамки використання виборчих технологій є значно ширшими, ніж термін офіц. електоральної кампанії. **Т. в.** містять у собі комплекс, який складається з політ. реклами (яка поділяється на офіц. та неофіц.), типів політ. поведінки лідерів відповідно до проголошеної політ. програми (яка також є частиною **Т. в.**). Значним блоком **Т. в.** є методи контролю за дотриманням самої процедури виборів, з одного боку, а також методи проведення фальсифікацій – з другого. **Т. в.** здебільшого починаються з формування команди кандидата або ін. суб'єкта політ. процесу.

Команда кандидата на виборах – це групи політ. аналізу, по роботі із ЗМІ, підготовки і поширення матеріалів, організації масових заходів, «швидкого реагування». Кожна з груп, маючи конкретні ф-ції, взаємодіє з ін., працюючи на єдину програму і мету. Починають передвиборчу кампанію з ґрунтового аналізу політ. ситуації як у конкретному виборчому окрузі, регіоні, так і в країні. Вивченню підлягають: істор. і геогр. особливості, соц.-демогр. портрет; соц.-екон. ситуація; політ. сили та політ. орієнтації громадян (виборців); результати попередніх виборів (розстановка політ. сил); наявність впливових політиків, громад. діячів, неформальних лідерів; особливості ЗМІ; інформація про гол. конкурентів тощо. Як правило, **Т. в.** поділяються на три групи: «білі», «сірі» і «чорні». До «білих» **Т. в.** належать ті, що цілком відповідають моральним нормам сусп-ва та нац. законодавству. Це технології, які спрямовані на інформування виборців про політиків, їх програмні положення та ідеолог. засади. До под. технологій належать: агітаційні пости та обходи, зустрічі кандидатів із виборцями, рекламні ролики, прес-конференції, передвиборча програма політ. сили та її представників, ідеолог. маніфести тощо. «Сірі» технології відповідають нац. законодавству, але іноді суперечать заг. моралі та спрямовані на маніпулювання громад. думкою. Сюди належать такі «жанри», як напівправа, замовчування, тенденційний добір фактів, «замовна» соціологія, виступи замовчаних «експертів» та ін. До «чорних» технологій належать ті, що ігнорують моральні норми та порушують законодавчі приписи. Ці технології застосовуються для повної дискредитації

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.]; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

© Герасіна Л. М., Погрібна В. Л., Полі-
щук І. О. та ін., укладання, 2015
© Видавництво «Право», 2015

Науково-довідкове видання

**Політологічний
енциклопедичний
словник**

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Редактор *С. А. Пашинська*
Коректор *Н. Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *О. І. Сенько*

Підписано до друку з оригінал-макета 03.11.2015.
Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 65,8. Обл.-вид. арк. 61,9. Вид. № 1271.
Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80а
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Леонов
Тел. (057) 717-28-80